Кравчук Людмила,
Березівська спеціальна школа Житомирської обласної ради,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
Житомир, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УНІВЕРСАЛЬНОМУ ДИЗАЙНІ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Незважаючи на масштабні виклики, які постали перед сучасною українською освітою, в спеціальній і інклюзивній освіті відбувається розвиток і трансформація. Одним із перших викликів став COVID-19. Він став викликом для педагогів, учнів та батьків. Навчальним закладам потрібно було швидко перейти на дистанційне навчання. Особливо важко було педагогам, які навчали учнів з особливими освітніми потребами (ООП). Необхідно було терміново вирішити проблеми, пов'язані з організацією дистанційного навчання. Необхідно було обдумати як організувати навчання таких дітей в дистанційному та змішаному форматах, надати психологічну підтримку учням та їх батькам, підібрати цифрові інструменти та технічні засоби навчання, як підтримати

інтерес до навчання та навчити навчатися в нових умовах. Початок повномасштабного вторгнення викликав шок та хвилювання у всього населення України. Відбулося масова міграція населення України (внутрішнє переміщення та виїзд за кордон) та ізоляція частини родин на тимчасово окупованих територіях. В надзвичайно важких і ризикованих умовах відбувалася евакуація населення із зон бойових дій. Ці події підвищили рівень тривожності підвищили рівень тривожності в дорослих та в дітей. Перед педагогами постало завдання продовжуючи навчальний процес знижувати рівень психоемоційного напруження учнів та мінімізувати прояви гострого стресу.

Використання цифрових інструментів в освітньому процесі це не просто вимога часу. Науковці відмічають, що зростає роль цифрових інструментів, збільшується кількість цифрових ресурсів для забезпечення доступності освіти під час війни. У своїх роботах Н. Лещій приділяє увагу ролі інноваційних та інформаційно-комунікативних технологій у розвитку мовлення учнів із порушенням слуху. А. Цибулько досліджує використання цифрових технологій у логопедичній роботі з дітьми з порушеннями слуху[3]. Закони України «Про освіту» та «Повну загальну освіту» опираються на Конвенцію ООН про права дітей з ООП. В них говориться про організацію універсального дизайну в навчальних закладах та розумного пристосування. В Концепції Нової української школи (НУШ) вказується, що цифрові інструменти сприяють формуванню ключових компетентностей дітей[2]. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні звертає увагу на цифрову та інформаційну доступність для кожного[4]. У Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти говориться, що дистанційне навчання здійснюються з урахуванням індивідуальної програми розвитку, із залученням допоміжних технологій, з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів таких осіб[1].

Держава в такий важкий для нашої країни час виділяє кошти на державну субвенцію на НУШ та намагається створити умови обладнання кабінетів та забезпечення вчителів сучасними ноутбуками.

Учні, які зараз навчаються в школі відносяться до покоління Альфа. Це покоління дітей, які народилися в час цифрових технологій, смартфонів, соціальних мереж. Вони краще сприймають навчальний матеріал через відео, візуалізацію та інтерактивні методи навчання. Таким учням зручно спілкуватися дистанційно в різноманітних меседжерах. Щоб підвищити рівень сприйняття інформації учнями з порушенням слуху бажано використовувати цифрові інструменти, платформи, програми з налаштуваннями, у роботі з якими в учнів не виникнуть труднощі.

У дітей з порушенням слуху візуалізація є одним із основних каналів сприйняття інформації. В умовах воєнного стану, коли через повітряні тривоги учні та вчителі змушені спускатися в укриття, цифрові інструменти допомагають продовжити освітній процес. Педагоги мають бути готовими до таких ситуацій. На сигнали повітряної тривоги потрібно швидко реагувати і діяти спокійно зо відпрацьованим алгоритмом. Тому в арсеналі вчителів мають бути не громіздкі матеріали. Підготовлений вчителем матеріал має легко відкриватися на смартфонах учнів.

В сучасних умовах, через загрозу обстрілів, звучать сигнали повітряної тривоги. Учні та вчителя змушені спускатися в укриття. За таких умов основним завданням будь-якого навчального закладу є збереження життя та здоров’я учнів. Для дітей з порушенням слуху це додатковий стрес. В умовах воєнного стану спостерігається, що психіка дітей з ООП стала більш вразливою. Педагоги мають психологічно підтримати учнів, заспокоїти їх. В сховищах діти продовжують навчання. В даному випадку потрібно не лише заспокоїти дітей, а так організувати навчання в сховищі, щоб учні могли переключити увагу на виконання навчальних завдань та вивчення матеріалу. Матеріали мають бути

яскравими, нестандартними, цікавими та викликати інтерес, щоб привернути увагу учнів.

Діти з порушенням слуху потребують більше часу для вивчення навчального матеріалу ніж як їх однолітки, які навчаються в загальноосвітніх школах. Для вчителів та вихователів це додаткове навантаження у підготовці до уроків та занять. Адже вони мають бути готовими проводити урок як в класній кімнаті так і в сховищі. Матеріал має бути завжди з собою. В цьому випадку на допомогу приходять цифрові інструменти. Вчитель може заздалегідь роздрукувати QR-коди з посиланням на теоретичний матеріал, інтерактивні дошки, тестові завдання, ігри, посібники, підручники, відео тощо. Це також можуть бути створені папки з навчальними матеріалами, які знаходяться в хмарному середовищі. Після того як учні спустилися в укриття і зайняли свої місця, вони сканують QR-код і отримують доступ до навчальних матеріалів. Такий підхід допомагає вирішити проблему з наявністю підручників, класних дошок у сховищі. Діти з порушенням слуху можуть працювати у власному темпі, адже їм потрібно більше часу для осмислення матеріалу, вивчення абстрактних понять і розв’язування завдань.

Цифрові інструменти допомагають покращити співпрацю з батьками дитини з ООП. Їх можна використовувати для консультування родин, надавати доступ до адаптованих матеріалів для домашніх завдань.

Незважаючи на умови ковідної кризи, воєнного стану, відключення електроенергії, обстріли території України спеціальна та інклюзивна продовжують розвиватися. Освітній процес учнів з ООП трансформувався відповідно вимогам часу. Використання цифрових інструментів у навчанні дітей з порушенням слуху трансформувалося з вирішення проблеми організації дистанційного навчання у сучасну складову універсального дизайну в освіті. Використання цифрових інструментів допомагає забезпечити безперервність навчання в умовах воєнного стану, зменшити рівень тривожності в учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Деякі питання про дистанційну освіту. *Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#n22 (дата звернення 5.04.2026)

2. Концепція «Нова українська щкола». *Міністерство освіти і науки України.* URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення 6.04.2026)

3. Лещій Н. Інформаційні та інформаційно-комунікативні технології в розвитку мовлення учнів з порушенням слуху. Inclusion and Divercity №5. 2025 С.24-27.

4. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрвного простору в Україні на період до 2030 року. *Верховна Рад України.* – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text

5. Цибулько А.О. Використання цифрових технологій у логопедичній роботі з дітьми з порушенням слуху. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки.* № 216. С.293-299